

تولید لباس و مد امروزه یکی از صنایع بسیار آلوده کننده کره زمین هستند

آیا لباس‌های ما زمین را نابود می‌کند؟



شهرداری تهران برنامه‌ای برای جمع‌آوری جداگانه زباله‌های کرونایی ارائه نکرده است. حدود شش ماه از روزی که به صورت رسمی شیوع ویروس کرونا در کشور اعلام شد، می‌گذرد و استان تهران اکنون در وضعیت قرمز کرونایی قرار دارد. از مسائل مهم مطرح در این روزها انتشار این ویروس از طریق پسماندهای آلوده است این در حالی است که رئیس اداره محیط‌زیست انسانی استان تهران می‌گوید: «هنوز برنامه‌ای برای تعیین مخازن زباله جداگانه و جمع‌آوری جداگانه ماسک، دستکش و تجهیزات حفاظتی از سوی شهرداری و سایر مجموعه‌های دست‌اندر کار دریافت نکرده‌ایم.»



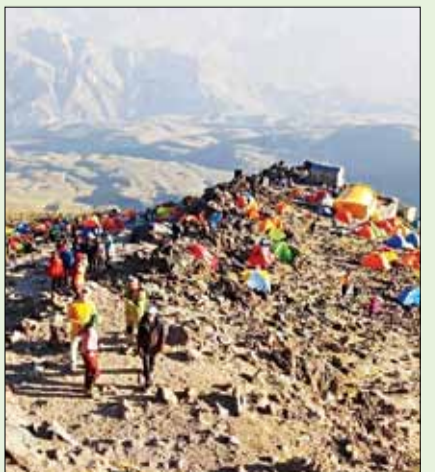
۹۰ درصد کل زباله‌های پلاستیکی هرگز بازیافت نشده‌اند. طی ۶۰ سال گذشته مصرف پلاستیک رشد سریعی داشته و بشر ۳/۶ میلیارد تن پلاستیک تولید کرده است. ۹۰ درصد کل زباله‌های پلاستیکی هرگز بازیافت نشده‌اند. طی ۶۰ سال گذشته مصرف پلاستیک رشد سریعی داشته و بشر ۳/۶ میلیارد تن پلاستیک تولید کرده است.



وابستگی ما به انواع پلاستیک یک‌بار مصرف باید کاهش یابد و ما باید جایگزین‌هایی سازگار با طبیعت برای آنها پیدا کنیم.



اکونومیست: منابع شن جهان رو به اتمام است. سالانه ۴۰ میلیارد تن شن در صنعت ساخت و ساز جهان مصرف می‌شود. عکس: برداشت شن از سواحل شمال کشور



به رغم هشدارهای مکرر ستاد کرونا و ممنوعیت صعود به قله دماوند، این چند هفته عدله انبوهی با نادیده گرفتن محدودیت‌ها راه قله را در پیش گرفتند.

مدگرایی و خرید بیش از نیاز لباس جنبه‌های متفاوتی دارد، اما یکی از جنبه‌هایی که تا امروز از آن غفلت شده، نقش مدگرایی در آلوده کردن محیط‌زیست است. تولید یک پارچه برای یک لباس از مراحل مختلفی می‌گذرد که هر کدام می‌توانند جزو صنایع آلاینده به حساب بیایند، اما پس از عبور از مراحل تولید، رها کردن لباس‌ها در طبیعت و نو کردن لباس‌ها در هر فصل بی‌آنکه نیازی واقعی برای این کار وجود داشته باشد و انباشت بیش از حد ضایعات لباس‌های دور انداخته شده در طبیعت دارد به یکی از عوامل جدی نگران‌کننده برای محیط‌زیست تبدیل می‌شود.

امروزه در دنیایی که مد به سرعت عوض می‌شود و در شرایطی که فروشگاه‌های بزرگ، مجموعه‌های خود را نه فصلی بلکه هفتگی عوض می‌کنند، امکان دارد که خرید کردن بیش از پیش اعتیادآور شود.

مردم معمولاً بیش از آنچه نیاز دارند لباس می‌خرند، فقط برای آنکه با آخرین مد همراه باشند و افراد زیادی عاشق این هستند که ببینند فروشگاه‌های محبوبشان چه لباس‌های تازه‌ای آورده‌اند.

لوسی سیگل، روزنامه‌نگار حوزه محیط‌زیست بی‌بی‌سی توضیح می‌دهد: «تغییرات شتابناک دنیای ما مد را وسوسه می‌کند تا بیش از نیازمان لباس بخریم، این سیستم‌های تولیدی هستند که حجم بالایی از لباس را به بازار می‌فرستند.»

هر چه بیشتر فروشگاه‌ها، نمونه‌هایی مشابه آنچه در نمایش‌های مد ارائه می‌شود را با قیمتی ارزان به ما عرضه کنند، بیشتر ترغیب می‌شویم تا خودمان را با ظاهر و البته لباس‌های مدل‌ها، هماهنگ کنیم. بزرگ‌ترین مشکل این ماجرا صدمه و آسیبی است که به محیط‌زیست وارد می‌شود.

صنعت مد ۱۰ درصد از انتشار کربن جهان را تشکیل می‌دهد، منابع آبی را خشک و رودخانه‌ها و نهرها را آلوده می‌کند. علاوه بر این، ۸۵ درصد از کل منسوجات هر سال دور ریخته شده و به زباله تبدیل می‌شوند و شستن برخی از انواع لباس‌ها مقادیر بسیاری از پلاستیک را به اقیانوس‌ها می‌فرستد. اینها فقط بخشی از مهمترین تأثیرات مد بر کره زمین هستند

اخیراً مطرح شده است که صنعت مد و پوشاک یکی از پنج صنعت بسیار آلوده‌کننده در سراسر جهان است و در ردیف صنعت نفت قرار می‌گیرد. لوسی توضیح می‌دهد: «در سراسر جهان ما سالانه بیش از ۱۰۰ میلیارد لباس نو از الیاف و پارچه‌های نو تولید می‌کنیم و کره زمین گنجایش چنین حجمی را ندارد.»

به گزارش بیزنس اینسایدر، شستن لباس، سالانه ۵۰۰۰۰۰ تن میکرو فیبر معادل ۵۰ میلیارد بطری پلاستیکی را به اقیانوس‌ها رها می‌کند. بسیاری از این الیاف از پلی استر یا پلاستیک موجود در حدود ۶۰ درصد از پوشاک هستند. تولید پلی استر دو تا سه برابر بیشتر از میزان تولید پنبه منجر به انتشار کربن می‌شود و از طرف دیگر پلی استر در اقیانوس تجزیه نمی‌شود.

در گزارشی از اتحادیه بین‌المللی حفاظت از طبیعت (IUCN) تخمین زده شده است که ۳۵ درصد از کل میکروپلاستیک‌ها، یا همان قطعات بسیار کوچک

پلاستیک که هرگز تجزیه بیولوژیکی نمی‌شوند، در اقیانوس‌ها، از شستشوی پارچه‌های مصنوعی مانند پلی‌استر رها شده‌اند. به طور کلی، تا ۳۱ درصد از آلودگی پلاستیک در اقیانوس‌ها را میکروپلاستیک‌ها تشکیل می‌دهند.

در این دوره، برخی از بخش‌های زندگی مدرن مانند مسافرت‌های هوایی، استفاده از وسایل پلاستیکی یکبار مصرف و حتی استفاده از وسایل نقلیه برای رفتن به یا از محل کار به عنوان آلوده‌کننده و آسیب‌رسان به محیط‌زیست شناخته می‌شوند اما وقتی صحبت از لباس و پوشاک می‌شود، تأثیرات مخرب آن آشکار نیست.

پنبه یا نخ که بیشترین الیاف مورد مصرف در تولید پوشاک در اروپا و ۲۳ درصد از کل پوشاک به فروش رفته است، ممکن است به اندازه زغال‌سنگ و نفت، آلوده‌کننده محیط‌زیست به نظر نیاید اما جریان تولید که شامل استفاده از آفت‌کش‌ها و کودهای شیمیایی در مزارع پنبه و رنگ‌های سمی در فرآیند تولید و مقدار بسیار زیاد منابع طبیعی مثل آب که استفاده می‌شود، باعث صدمات قابل توجهی خواهد شد. در آزمایشی که در یک فیلم مستند نشان داده می‌شود، خبرنگار به ما می‌گوید که برای کاشت پنبه مورد نیاز در تولید یک شلوار جین، بیش از ۱۵۰۰۰ لیتر آب مصرف می‌شود. او می‌گوید: «من هیچوقت تصور نمی‌کردم که تولید پوشاک ممکن است ربطی با آلودگی محیط‌زیست داشته باشد.»

نکته مهم دیگری که در صنعت تولید پوشاک ارزان باید در نظر بگیریم، مقدار زیاد مواد شیمیایی مازاد است که در فرآیند تولید دور ریخته می‌شود تولید لباس از سال ۲۰۰۰ تقریباً دو برابر شده است در حالی که مردم فقط از نیمی از طول عمر لباس‌های خود استفاده می‌کنند. در اروپا، شرکت‌های مد از میانگین عرضه دو مجموعه در سال در سال ۲۰۰۰ به پنج مورد در سال ۲۰۱۱ روی آورده‌اند و برخی از مارک‌های تجاری حتی بیشتر ارائه می‌دهند مثلاً برند زارا ۲۴ مجموعه در سال و H&M بین ۱۲ تا ۱۶ عرضه را در سال ارائه می‌دهد. که البته سرنوشت تعداد زیادی از این لباس‌ها در زباله‌ها به پایان می‌رسد صنعت مد همه جهان را آلوده کرده

در سال ۱۹۶۰، دریاچه آرال که در این کشور قرار دارد حدود ۶۸۰۰۰ کیلومتر مربع از خاک این کشور را در بر می‌گرفت، این دریاچه یکی از بزرگ‌ترین دریاچه‌های جهان بود و پر از ماهی، حیات‌وحش و جاذبه‌ای کم‌نظیر برای گردشگران بود اما از سال ۱۹۶۰ تاکنون، به دلیل کشت پنبه، این دریاچه روزبه‌روز کوچک‌تر شده است.

استیسی، خبرنگار بی‌بی‌سی برای پیگیری تأثیر تولید منسوجات بر محیط‌زیست به قزاقستان هم سفر کرده است. وی در سفرش به قزاقستان، کشوری که به خاطر تولید پنبه تحت تأثیر قرار گرفته است، دریافت که تا چه حد مد و صنعت پوشاک ممکن است به محیط‌زیست آسیب برساند

در این سفر، استیسی با ماشین از جاده‌هایی که روزی بستر دریاچه بودند و حالا فقط خاک آن مانده بود، عبور کرد.

آبی در دریاچه نمانده بود و همه‌جا مثل صحرا خشک بود. چون مسیر آمودریا، یکی از رودهای که به این دریاچه می‌ریخت را به سوی مزارع تولید

در این دوره، برخی از بخش‌های زندگی مدرن مانند مسافرت‌های هوایی، استفاده از وسایل پلاستیکی یکبار مصرف و حتی استفاده از وسایل نقلیه برای رفتن به یا از محل کار به عنوان آلوده‌کننده و آسیب‌رسان به محیط‌زیست شناخته می‌شوند اما وقتی صحبت از لباس و پوشاک می‌شود، تأثیرات مخرب آن آشکار نیست

پنبه کج کرده بودند و همه آب رود را پیش از آنکه بتواند به دریاچه برسد، مصرف می‌کردند.

استیسی در حالی که بر زمینی که زمانی بستر دریاچه آرال بوده و اکنون خشک شده است و شترها در آن می‌چرند، ایستاده است، می‌گوید: «شما نمی‌توانید عظمت فاجعه را دریابید مگر آنکه آن وضعیت را از نزدیک ببینید. من حس می‌کنم که به خوبی می‌دانم پلاستیک چه بر سر زمین می‌آورد ما هر روز در این مورد حرف می‌زنیم اما آیا می‌دانستم که پنبه می‌تواند چه بلایی بر سر زمین بیاورد؟ البته که نمی‌دانستم. اصلاً فکرش را هم نمی‌کردم.» اندونزی یکی از بزرگ‌ترین قطب‌های تولید پوشاک در جهان است. بر کناره رودخانه ستاروم بیش از ۴۰۰ کارخانه قرار دارد و فعالان محیط‌زیست می‌گویند بسیاری از آنها هر روزه مواد زائد سمی کارخانه را در آبراهه‌های منطقه می‌ریزند.

دکتر سوناردی، سم‌شناس زیست‌محیطی، آب این رودخانه را آزمایش کرده است و دریافته است که میزان مواد سمی مثل جیوه، کادمیوم، سرب و آرسنیک موجود در آب‌های محلی که اهالی از آن برای حمام و شستن لباس استفاده می‌کنند، بسیار بالاست.

استیسی به تأثیر مخرب تولیدکننده‌های بزرگ پوشاک دیگر در جهان اشاره می‌کند و می‌گوید: «از دید من، این یک فاجعه کامل است و باید به خاطر داشت که اندونزی حتی یکی از پنج (کشور تولیدکننده پوشاک) در سطح جهان نیست. من از تصورش هم وحشت می‌کنم. دشوار است که باور کنم لباس‌هایی که می‌پوشم می‌تواند اینقدر به محیط‌زیست آسیب بزند. حالا خوب می‌دانم که تا چه حد صنعت می‌تواند تهدیدی برای سیاره زمین باشد.»

بی‌بی‌سی تلاش کرد تا با نمایندگان مارک‌های مشهوری مثل زارا، ایسوس، مارک‌زاند اسپنسر، مونسون، نکست و ریورآیلند تماس برقرار کند اما همه آنها از تماس و گفتگو سر باز زدند.

تلاشی که تازه آغاز شده

پاول دلینگر، مدیر نوآوری محصول جهانی چین‌های لیوایز، به استیسی گفت: «ما تلاش می‌کنیم میزان مصرف آب را در تولید پنبه مصرفی خود کاهش دهیم. ما بر راهکار استفاده از پارچه‌های کهنه و حل کردن شیمیایی آنها و تبدیل‌شان به الیاف جدید که همانند پنبه باشند، کار می‌کنیم. فرآیندی که امیدواریم هیچ اثر منفی بر منابع آب نداشته باشد.» اما تا دگرگونی اساسی هنوز راه درازی مانده است. دلینگر می‌گوید: «این صنعت عظیمی است و چنان گستردگی یافته است که تغییر مؤثر در آن تقریباً

غیرممکن است. بخصوص وقتی ذائقه بازار تمایلی به دگرگونی نداشته باشد، اما باید راه‌حل قانونی و سامان‌دهنده‌ای باشد.» به عبارت دیگر، مارک‌های پوشاک بیشتری باید در راه تولید محصولات سازگار با محیط‌زیست وارد عمل شوند اما نقش دولت هم در این میان به‌جای خود محفوظ است.

به بریتانیا بازمی‌گردیم، مایکل گوو، وزیر محیط‌زیست، غذا و امورروستایی به بی‌بی‌سی گفت که او از «هر ایده و نظری که اثر آلاینده‌ها و پست‌ماندها را بر اقیانوس‌ها و محیط‌زیست کاهش دهد، استقبال می‌کند.»

او هم چنین افزود: «ما اکنون موفق به کاهش زباله‌های کیسه‌های پلاستیکی و ریزدانه‌ها شده‌ایم، مقدار پوشاکی که دور ریخته می‌شود رو به کاهش است و ما از پژوهش‌هایی برای یافتن راه‌های جدید مقابله با میکروپلاستیک‌ها پشتیبانی می‌کنیم، اما هنوز کارهای بسیاری مانده است.»

در کل، ۲۰ درصد از آلودگی آبهای صنعتی در سراسر جهان مربوط به صنعت مد و فشن است. در همین حال، برخی از شرکت‌های پوشاک با روی آوردن به ابتکاراتی برای کاهش آلودگی نساجی و رشد پایدارتر پنبه، روند کاهش خسارت و آسیب به محیط‌زیست را آغاز کرده‌اند.

در ماه مارس، سازمان ملل متحد برای ایجاد ارتباط بین محیط‌زیست و صنعت مد اتحاد و ائتلافی را راه اندازی کرد تا شرکت‌های تولیدی برای کاهش آسیب به محیط‌زیست هماهنگی‌ها و اقداماتی را انجام دهند.

در سال‌های اخیر پلاستیک یکی از ملاحظات مهم شده است اما فعالان محیط‌زیست نگرانند که آلوده‌کننده‌های دیگر محیط‌زیست مانند صنعت پوشاک در این میان نادیده گرفته شوند. در ماه ژوئن امسال اعضای پارلمان بریتانیا تحقیقی برای بررسی اثر تغییر سریع مد بر محیط‌زیست به راه انداختند، اما هنوز یافته‌ها و نتایج این تحقیق منتشر نشده است.

بنا به نظر نوآمی اسمارت، یکی از تأثیرگذاران عرصه مد، این است که نگرش افراد را در مورد خرید مد سریع دگرگون کرد. هرچند تولیدکنندگان مد تلاش دارند تا خود را همراه جریان‌های مدافع محیط‌زیست کنند، اما واقعیت آن است که تولید سرسام‌آور پوشاک همچنان ادامه دارد و جذابیت‌های تولیدات آن هر نوع استدلالی را برای محدود کردن آن خاموش می‌کند.

در اینباره هم به نظر می‌رسد تا راه عملی فعلی صرفه‌جویی در مصرف و استفاده حداکثری از لباس‌هایی است که می‌خریم. حتی این روزها حرکت‌های مردمی برای خرید کالاهای دست دوم در کشورهای پیشرفته به راه افتاده است.

«پولی که ما برای خرید لباس می‌پردازیم قیمت واقعی آن نیست، قیمت واقعی آن میلیون‌ها گالن آب پاکیزه است که برای تهیه پارچه به کار رفته است یا میلیون‌ها گالن آب شیرین است که با مواد شیمیایی برای رنگ کردن پارچه آلوده شده است. این موقعیتی است که لازم است به آن توجه شود و خیلی سریع هم توجه شود. باید همین حالا به ضرورت و فوریت آن آگاه شویم چون صادقانه بگویم، زمان زیادی نداریم.» ■